

zondag 17 juli 2016
God, geweld en bevrijding
Bijbellesing: Exodus 15, 1-21

God is geweld-ig?

Het lied van Mozes is een prachtig lied. Alle eer wordt aan God gebracht. God staat van het begin tot het einde centraal. God wordt grootgemaakt: 'Wie is als U?', zo wordt midden in het lied uitgeroepen. 'God is de Redder', zo jubelen Mozes en het volk uit. Maar..., dit lied van Mozes staat ook vol van geweld...: de HEERE wordt bezongen omdat Hij paard en ruiter – het leger van de vijand – in de zee heeft doen laten omkomen (vers 1). En er wordt verder gezongen (vers 4): de besten van zijn officieren zijn verdronken in de Schelfzee! En vers 5: zij zijn als een steen in de diepten gezonken! Enz. Enz. Vers na vers wordt gezongen over de dood van de vijanden. Mozes bezingt God als 'een Man van de oorlog' (= de letterlijke betekenis van het woord 'strijder' in vers 3). Mozes en het volk stonden in werkelijkheid te zingen *op een slagveld*. Aan de oever van de zee, waar zij stonden te zingen, spoelden de lijken van het vijandelijke leger aan (Ex. 14:30).

Ik laat u deze beide kanten van het lied zien (*bevrijding*, maar ook: *geweld*), omdat wij hierbij nu verder zullen stilstaan in de preek. Ik denk dat het heel belangrijk is, om bij deze dingen stil te staan, ook bij die vraag naar het geweld..., want juist in onze tijd worden geloof en geweld heel vaak met elkaar verbonden en in een adem worden genoemd. Denk bijvoorbeeld aan de aanslagen die gepleegd worden in naam van Allah. Maar denk ook aan de uitspraak: 'alle oorlogen zijn door geloof ontstaan' (N.b.: dit laatste is trouwens niet waar, de meeste slachtoffers zijn *niet* door godsdienstoorlogen gevallen!)

Hoe moet je daar nu als christen mee omgaan, zeker omdat er ook in onze Bijbel zoveel over geweld gesproken wordt? Ik hoor nog wel eens van kerkmensen, die wel gelovig willen zijn, maar niets met het Oude Testament kunnen: 'Al die verhalen over oorlogen..., ik lees wel gewoon het Nieuwe Testament.' (N.b.: er staat heel veel kostbaars in het Oude Testament, niet alleen oorlogsverhalen!)

Het geweld is niet aan ons, maar aan God

In Mozes' lied klinkt inderdaad best veel geweld door, maar - dat is het eerste wat ik wil noemen – *al dat geweld is in handen van God*. Er komt geen mens aan te pas. Niet de mens wordt opgeroepen om geweld te gebruiken, *God* gebruikt het geweld om Zijn vijanden te straffen. De mens wordt niet opgeroepen tot geweld, nee, precies andersom: de mens, het volk Israël, moest stil zijn en het aan God overlaten. In het hoofdstuk hiervoor horen wij hoe Mozes het volk toespreekt: *wees niet bevreesd, houdt stand, zie het heil van de HEERE dat Hij vandaag voor u zal bewerken. Want de Egyptenaren die u vandaag ziet, zult u tot in eeuwigheid niet meer terugzien. De HEERE zal voor u strijden, en u moet stil zijn* (14,14).

En zo is het ook gebeurd. Het volk is veilig door de Rode Zee geleid. God leidde hen door de zee. En toen

het volk de overkant had bereikt en het leger van de Farao zich nog midden in de zee bevond..., toen liet God de watermuren instorten en maakte Hij het leger van de Farao onschadelijk. Het volk Israël had zelf niets hoeven te doen. Zij mocht niets doen. Want het ging niet om haar wapenarsenaal, om haar militaire macht. Nee, de strijd was voor de HEERE.

Je komt dit op meerdere plaatsen in de Bijbel tegen, dat het niet om de menselijke kracht en wapens gaat, maar om Gods overwinning (zie: de val van Jericho, de richtergeschiedenissen van Gideon)

Israël moest leren om de strijd, de wraak en alle gevoelens die daarbij komen in Gods handen te geven. En daarin stemt het Oude Testament prachtig overeen met het Nieuwe Testament. In de Romeinenbrief bijvoorbeeld horen wij Paulus de gemeente aansporen: 'neem geen wraak, geliefden, maar laat God uw Wreker zij, want er staat geschreven dat de HEERE zegt: 'het is aan Mij om wraak te nemen, Ik zal vergelden' (Rom 12,19).

Je hoeft dus niet bang te zijn dat onze God lijkt op de god die de IS-strijders aanhangen. Onze God gebruikt ook geweld, dat wel. Daar zal ik straks nog wat over zeggen. Maar onze God houdt het heft in eigen handen. *Hij* zal voor ons strijden. Hij zal, indien nodig, wraak nemen. Wij hoeven niet voor Hem te strijden. Wij hoeven geen mensen van welke aard dan ook te bestrijden. De geestelijke strijd, *die* moeten wij strijden. Met het zwaard van Gods woord en het borstwapen (het harnas) van gerechtigheid van de gerechtigheid. Maar dat zijn heel andere wapens dan vuurwapens en explosieven. In ons geloof past geen verheerlijking van geweld. In ons geloof past geen verheerlijking van menselijke kracht, van persoonlijke afrekening. Wij zingen wel mee met Israël.

Israël stond midden op het strijdtoneel te zingen... Hoe kon zij zingen, na al dat geweld? Nu, zij kon zingen omdat zij de strijd aan de HEERE had mogen overlaten. Israël was niet tot de tanden bewapend. Nee, zij had haar handen vrij om te klappen, om op de tamboerijn te slaan en om met opgeven handen God de eer te geven.

God gaat niet met een boog om het geweld van de wereld heen

Het geweld is dus aan de HEERE en niet aan ons. Maar... *dus wel geweld*... Dat is het tweede punt dat ik wil noemen. God staat niet los van het geweld. Dat is misschien wel wat lastig om te bedenken, om dat te begrijpen... maar misschien hebben wij ons beeld van God wel veel te vriendelijk en zachtaardig gemaakt. God wordt in onze tijd vaak tamelijk onschuldig, tamelijk ongevaarlijk voorgesteld. God is immers liefde. En Hij vergeeft graag. Hij begrijpt het wel als wij aan Hem twijfelen. ... Nou inderdaad, dat klopt allemaal gelukkig wel..., maar de andere kant is: God laat niet met Zich spotten. God is een Strijder, zingt Mozes. Een Man van oorlog. God gaat de oorlog aan! Dat lezen wij heel de Bijbel door. Zelfs in het allerlaatste Bijbelboek, als het Evangelie van Gods liefde in Jezus Christus al uitgebreid aan de orde is geweest, horen wij de martelaren tot God roepen: *O, heilige en betrouwbare HEER, wanneer zult u de mensen die op aarde leven eindelijk straffen en ons*

bloed op hen wreken (Opb 6,10)? God gaat de strijd aan.

Misschien hebben wij soms ons beeld van God wel te lieflijk gemaakt... te onschuldig... te vriendelijk, zoals ik graag vriendelijk en aardig wil worden benaderd... teveel naar onze wensen en verlangens. Maar wat doen wij onszelf ook met zo'n lieflijk en zacht Godsbeeld schromelijk tekort! Want inderdaad: het roept allerlei vragen op om zo over Gods geweld en Gods strijden te horen. Maar wat is het ook heilzaam om te mogen weten en geloven dat God in de strijd en in het geweld aanwezig is! Wat is het heilzaam en bemoedigend dat wij Mozes juist op dat slagveld mochten horen zingen! In al het geweld van de wereld, waar ik liever aan voorbij zou willen gaan... te midden van al die demonische machten en krachten... je wordt er toch koud van als je hoort hoe vol mensen kunnen zijn van geweld en van wraak... je voelt je toch zo intens machteloos daartegenover... wat gebeurt er allemaal in deze wereld?! Maar vandaag horen wij Mozes op het slagveld zingen: *Wie is als U, HEERE? Ontzagwekkend...* (vers 11). *De HEERE zal regeren, voor eeuwig en altijd!*, zo sluit Mozes zijn lofzang af. ... Wij roepen tot God ('geef vrede!')... wij huilen bij alle beelden die wij zien... wij zoeken... wij zetten ons in om de slachtoffers te helpen... wij zitten met de handen in het haar... maar in dit alles mogen wij ook blijven zingen, mogen wij tegen het geweld in blijven zingen, van God Die voor altijd zal regeren. Wij mogen zingen van God Die ook op het slagveld alle macht en kracht heeft. Al die menselijke wraakzucht, al die demonische machten... zij zullen uiteindelijk allemaal moeten belijden dat er maar één HEER is.

De HEERE is de Machthebber..., ook in de politieke arena, ook op het slagveld, ook in de militaire missies..., ook in deze duistere hoofdstukken van de wereldgeschiedenis

Alles in het teken van de bevrijding

En dan het laatste, misschien wel het belangrijkste punt als het gaat om 'God en geweld': al de teksten over geweld, zoals bijvoorbeeld dit lied van Mozes, staan in een bepaalde context, staan in een groter geheel. Het gaat nooit puur om het geweld op zich. Het gaat om een groter verhaal. Als wij kijken naar het lied van Mozes, dan bezingt Mozes niet slechts de dood van zijn vijanden. Nee, Mozes bezingt God, als de God Die het slavenvolk Israël van haar onderdrukker heeft bevrijd. In Exodus 15 horen wij niet het machtige Israël joelen, Wij horen in het lied van Mozes de stem van de onderdrukte, de stem van degene die zoveel heeft moeten doorstaan, degene die kansloos was tegenover haar machthebber.

God is een God Die het geweld niet schuwt, God is een God Die Zich in oorlogen mengt..., maar God is geen oorlogsgod, zoals je deze in de andere volken soms tegenkwam. *God gebruikt Zijn macht om te bevrijden.* God heeft Zijn geliefde volk op het oog. God heeft de bevrijding van Zijn volk op het oog. Want wie aan haar komt..., komt aan Hem.

Dat diepe verlangen van God tot bevrijding komen wij het meest tegen in Zijn Zoon, de Heere Jezus. Jezus ging ons voor door ons te laten zien hoe wij de weg van geweldloosheid moeten gaan.. niet wraak moeten

nemen en wrok moeten koesteren... maar het aan de Vader overgeven. Maar juist ook hier bij Jezus balde al de kwade en gewelddadige machten en krachten van de wereld samen. Op Golgotha werd de diepte van alle menselijke haat en wraak, de demonische diepte van al het geweld zichtbaar. En ook hier was God niet de grote Afwezige. Nee, God was hier in het geweld aanwezig. In Zijn Zoon. Hij ging het geweld door. Hij ging de strijd aan. De duivel en alle machten en krachten moesten verliezen in het heetst van de strijd. De duisternis en de dood moesten wijken. God had overwonnen. De woorden van Mozes' lofzang werden opnieuw werkelijkheid. De HEERE is mij tot heil geweest (Exo 15:2).

God is een Strijder. Maar bovenal: God is een Bevrijder, zo getuigt Mozes in zijn lofzang. En wij mogen na Pasen, na het sterven en opstaan van de Heere Jezus, de lofzang van Mozes overnemen en verder zingen. God laat Zich in met geweld. God gaat er niet met een bocht omheen. God gaat er dwars doorheen... om Zijn kinderen te bevrijden.

En vanuit dat perspectief van bevrijding zien wij uit naar Gods toekomst. Ook in al die Bijbelse beelden over de toekomst zien wij geweld, zien wij het oordeel over de mensheid, zien wij God wraak nemen. De visioenen die Johannes mocht zien, maar ook de woorden van Jezus Zelf vertellen niet alleen over een hemel met poorten die wijd open staan. Nee, als Jezus over de toekomst spreekt, dan gaat het over strijd, over oordeel, over scheiding, over de aller-diepste ernst. Ook de beelden uit het boek Openbaring zijn vol spanning. God laat Zijn wereld en alle mensen daarop niet zomaar begaan! God is gesteld op Zijn eer. God is gesteld op Zijn kinderen. De wereld gaat nog een definitieve doortocht door de Rode Zee tegemoet. Straks zal God definitief de strijd beslissen. Maar... het doel van God is niet om zoveel mogelijk vijanden te vernietigen. Gods grote doel is om *de strijd te vernietigen*. Bevrijding. De profeet Micha mocht het al eeuwen geleden voorzeggen: dan zullen de zwaarden tot ploegscharen, tot tuingereedschap, worden omgesmeed. En de speren tot snoeimessen. *Geen volk al tegen een ander volk het zwaard opheffen. Oorlog voren zullen zij niet meer leren, zo zegt Micha (4,3).* Dan zal God de eer krijgen die Hij toekomt.

In deze wereld vol van geweld..., geweld dat vaak onder een noemer met het geloof wordt geplaatst, hebben wij geluisterd naar het lied van Mozes. Ook een lied vol van geweld..., maar toch zo anders...: Menselijk geweld bleef achterwege, dat mocht geen plaats hebben in dit lied.

En de tonen van geweld en strijd, werden gedragen door de akkoorden van Gods bevrijding. God laat deze wereld niet in haar geweld verloren gaan. God komt ons in al dat geweld tegemoet... en via het kruis brengt Hij ons tot Zijn definitieve overwinning. Dan zullen wij al die zwaarden en messen nog hard nodig hebben, om deze om te smeden tot tuingereedschap om in de hof van vrede de aarde te kunnen bewerken.

ds. E.G. (Eddy) de Kruijff
tel. 010 210 89 71 // dekruijff@live.nl